

prof. Władysław Pluta
Katedra Komunikacji Wizualnej
Wydział Form Przemysłowych
Akademia Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki
w Krakowie

ul. Smoleńsk 9
31-108 Kraków
tel: 12 292 62 92
e-mail: zepluta@cyf-kr.edu.pl

Recenzja dorobku twórczego, artystycznego, projektowego oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej jak również rozprawy doktorskiej pana mgr. **Jakuba Stępnia**, pracownika Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, sporządzona w związku z postępowaniem doktorskim w dziedzinie: sztuki plastyczne, dyscyplinie artystycznej: sztuki piękne, wszczętym przez Wydział Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi.

Zleceniodawca recenzji

Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, reprezentowana przez Dziekana Wydziału Grafiki i Malarstwa, dr. hab. Piotra Karczewskiego, prof. ASP (umowa o dzieło z dnia 24. maja 2017 roku).

Recenzję przygotowuję na podstawie pisma z 21. maja 2017 roku. W załączeniu otrzymałem:

- rozprawę doktorską i materiały osobowe;
- dokumentację dorobku;
- umowę i rachunek.

Pismo i załączone materiały otrzymałem 2. maja 2017.

Wprowadzenie

Pragnę wyrazić zadowolenie, że Rada Wydziału Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi powołała mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim mgr. Jakuba Stępnia. Imponujące osiągnięcia studentów, absolwentów jak i kadry pedagogicznej Wydziału Grafiki i Malarstwa Łódzkiej ASP sprawiły, że bardzo chętnie podjąłem się tego zadania.

Dokumentacja doktorska

Podstawą przygotowania recenzji jest komplet dostarczonych materiałów w formie papierowej i elektronicznej, w skład którego wchodzi:

1. Portfolio - format A4, objętość 4 strony;
2. Rozprawa doktorska Jakuba Stępnia „Kompleksowe opracowanie graficzne produktów sportowych. Kolekcja siedmiu deskorolek wraz z wszelkimi, niezbędnymi drukami reklamowymi”, format A4, objętość 88 stron. Pracę przedstawiono równolegle w języku polskim i angielskim;
3. Autoreferat, format A4, 3 strony;

4. Koncepcja pracy doktorskiej (opis), format A4, 1 strona;
5. Dokumenty towarzyszące formalnej stronie doktoratu, format A4, 4 strony;
6. Katalog wystawy indywidualnej w BWA Wrocław – HGW: Hakobo Graphic World pod redakcją Katarzyny Roj, wydawca Juice i BWA Wrocław, 2010 rok, format 210x 270 mm, objętość 196 stron.

Podstawowe informacje o doktorancie

Jakub Stępień urodził się 25 kwietnia 1976 roku w Łodzi. Tam ukończył Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych w 1997 roku a potem ASP im. Władysława Strzemińskiego, studiując przez 2 lata na Wydziale Tkaniny i Ubioru i kolejno 3 lata na Wydziale Grafiki i Malarstwa. Dyplom z grafiki warsztatowej - sitodruk - u prof. Andrzeja Smoczyńskiego z aneksem z projektowania plakatu u prof. Bogusława Balickiego uzyskał w 2003 roku. Pragnę dodać, że matka kandydata, Aleksandra Kazimierczak ukończyła Państwową Wyższą Szkołę Sztuk Plastycznych w Łodzi i przez kilkadziesiąt lat pracowała jako projektantka tkanin w lokalnych zakładach tekstylnych. Można powiedzieć, że związki kandydata ze sztukami pięknymi sięgają czasów jego niemowlęctwa a przez pracę mamy jest związany z przemysłowym charakterem rodzinnej Łodzi. Jego związki zawodowe z łódzką ASP sięgają czasów studenckich, kiedy w latach 2001-2002 był asystentem technicznym w Pracowni Sitodruku, kierowanej przez prof. Andrzeja Smoczyńskiego. Po ukończeniu studiów został asystentem technicznym w Pracowni Podstaw Projektowania Graficznego, kierowanej przez prof. Mariusza Łukawskiego w latach 2003-2005. Następnie zostaje asystentem w Pracowni Projektowania Grafiki Przestrzennej i Plakatu, kierowanej przez prof. Sławomira Iwańskiego - od 2013 roku. W 2003 roku założył niezależną, autorską pracownię projektową Hakobo Studio. Jakub Stępień w portfolio określa swoją specjalizację słowami: „plakat, reklama, produkt, opakowanie, kreacja nowych marek, projektowanie logo, identyfikacja wizualna, projektowanie nadruków na odzież i akcesoria, deskorolka, snowboard, surfing, paintball, lifestyle, oprawa graficzna imprez kulturalnych, grafika artystyczna”. Zbiór jest bardzo bogaty ale odpowiada rzeczywistości i oddaje dynamizm, energię i otwartość kandydata.

Pan Jakub Stępień współpracuje z ważnymi instytucjami, należy wymienić tu Muzeum Sztuki w Łodzi, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Galerię Design BWA we Wrocławiu i wiele innych. Jego klientami byli i są POGO – kultowy polski producent deskorolek i wydawca legendarnego pisma Dizaster, TVP i inni. Miał 5 ważnych wystaw indywidualnych w galerii Rondo w Łodzi w 1994 roku, galerii ZPAP w Łodzi w 2000 roku, galerii ZOO w Warszawie w 2004 roku, w galerii BWA we Wrocławiu w 2010 roku, w Instytucie Designu w Kielcach w 2015 roku.

Brał udział w ponad 150 wystawach zbiorowych w kraju i za granicą. Był kuratorem, pomysłodawcą i organizatorem wielu wystaw, akcji, wydarzeń kulturalnych. Realizuje projekty badawcze, między innymi zatytułowany Typo Polo. Jego archiwum z zakresu typografii „wernakularnej” jest uzupełniane od 2001 roku i było w części pokazywane między innymi na Typo-Berlin, prestiżowej konferencji związanej z projektowaniem typograficznym. Zrealizował autorski projekt Eurowybory z 2009 roku, była to akcja społeczna polegająca na prezentowaniu plakatów z portretami fikcyjnych kandydatów do parlamentu europejskiego, realizowana samozwawniczo przy pomocy wolontariuszy na ulicach Łodzi. Prace Jakuba Stępnia były wielokrotnie nagradzane i wyróżniane. Od 1991 roku otrzymał ich ponad 10. W 2008 roku twórczość plakatową Jakuba Stępnia amerykański autor książki „The new masters of poster design” John Foster zaliczył do ścisłej czołówki światowej.

Działalność, osiągnięcia artystyczne

Działalność projektowa i artystyczna kandydata jest bardzo bogata i zróżnicowana.

Na potrzeby tej recenzji pragnę ograniczyć ten zakres do trzech grup:

1. Projektowanie plakatów
2. Projektowanie identyfikacji wizualnej festiwali, wystaw i innych wydarzeń kulturalnych
3. Kolekcje autorskie Jakuba Stępnia

1. Projektowanie plakatów

Nie znam osobiście Jakuba Stępnia ale z jego plakatami spotkałem się po raz pierwszy kiedy był on jeszcze studentem. Plakaty: „Radosław Nowakowski – warsztaty bębniarskie” czy „Fuksówka”, zaprojektowane i zrealizowane własnoręcznie w technice sitodruku dla łódzkiego klubu muzycznego Forum Fabricum zwracały powszechną uwagę swoją oryginalnością. Był to sygnał, że oto na polskiej scenie plakatu pojawiła się interesująca osobowość, która ma coś nowego i ważnego do powiedzenia. W 2007 roku Krzysztof Dydo i jego córka Agnieszka zwrócili się do mnie o projekt graficzny książki o polskim plakacie XXI wieku. Książka ma tytuł „PL 21” a prezentuje polskie plakaty zrealizowane w latach od 2000 do 2007 roku. Autorzy książki przeznaczili dla Jakuba Stępnia jeden z największych powierzchniowo, autorskich modułów. Jego zbiór 11 plakatów był jednym z najmocniej działających w całej książce. Nie będę ukrywał, że mnie najbardziej interesował fakt, że 10 prac z tego zbioru można było zakwalifikować do grupy plakatów tak zwanych typograficznych. Źródła inspiracji dla tych plakatów były różnorodne. Najważniejsze było jednak to, że Jakub Stępień te wszystkie wpływy zsyntetyzował na drodze do poszukiwania własnego sposobu wypowiedzi artystycznej. Wymienię tu kilka tytułów jego plakatów z tej książki: „Zaczęło się w Afryce” z 2003 roku, „Cool Kids of Death 2” z 2004, „Piękno czyli efekty malarskie” z 2004, „Galeria Plakatu Kraków” z 2004, „Transformers” z 2004, „Club Cube” z 2005 – te właśnie świeciły w tej książce najjaśniejszym blaskiem. Autor pisze „Wierzę w medium plakatu, mimo zachodzących zmian w przestrzeni publicznej oraz zmieniających się strategii komunikacyjnych... Wierzę jednak, że druk będzie wciąż ważnym elementem naszej ikonosfery i pomimo chwilowych tendencji, stanie się wyznacznikiem nowego luksusu wizualnego.” Całkowicie podzielam ten pogląd.

2. Projektowanie identyfikacji wizualnej festiwali, wystaw i innych wydarzeń kulturalnych

Pragnę wymienić tu trzy charakterystyczne dla twórczości Jakuba Stępnia projekty:

1. „Festiwal dialogu czterech kultur”, Łódź 2008/9.

Edycja z 2008 roku bazuje na hasle „kto ty jesteś?” w czterech językach: hebrajskim, niemieckim, polskim i rosyjskim. To pytanie umieszczone jest w tak zwanym dymku, który wyraża myśl lub wypowiedzianą frazę. Cztery kolory – po jednym dla danego języka plus czern i biel jako barwy neutralne tworzą prostą ale skuteczną koncepcję identyfikacji wizualnej festiwalu. Edycja festiwalu czterech kultur z 2009 roku zachowuje podstawowe zasady identyfikacji wizualnej poprzedniej edycji, zmienia się jednak hasło, którym jest w tym przypadku pytanie „Gdzie ty mieszkasz?”. W sensie literackim system ten nie jest tak konsekwentny jak ten z roku poprzedniego, pojawiają się bowiem bardziej zróżnicowane hasła ale pod względem formalnym zachowanie jedynie czarnego koloru w tle wzmacnia całościową koncepcję.

2. Identyfikacja pierwszej edycji festiwalu „Łódź Design” z 2007 roku.

Koncepcja opiera się na „koralikowym” pomysle komponowania podstawowych haseł festiwalu. Stosowanie dwóch CMYKowych barw, błękitu i czerni wzmacnia efekt identyfikacji i upraszcza proces aplikacji.

3. Identyfikacja wizualna nowego budynku Muzeum Sztuki w Łodzi z 2008 roku
Prosta, typograficzna, czarno-biała koncepcja pozwala opisać i zorientować widzów Muzeum w złożoności architektonicznej budynku. Czyste, liternicze rozwiązanie jest wzbogacone projektem systemu znaków, tak zwanych piktoqramów. Czarno-biała koncepcja dopuszcza w niektórych przypadkach stosowanie innych barw na przykład czerwień i biel zastosowane zostały w zaprojektowanej przez kandydata polskiej wersji przewodnika po kolekcji sztuki XX i XXI wieku.

3. Kolekcje autorskie Jakuba Stępnia

1. Pogo/Dizaster Tour z 2005 roku

Seria deskorolek projektowanych dla firmy Pogo stała się wizualnym, projektowym i artystycznym manifestem Jakuba Stępnia, którego nośnikami są deskorolki. Autor prezentuje tam swoje artystyczne kompozycje, które pokazują jego ideowe i estetyczne założenia.

2. Kolekcja czapek Hakobo z 2006/2007

Kolekcja powstała z wykorzystania materiałów żakardowych zamówionych przez Polskie Koleje Państwowe i wykonana została przez krawców, szyjących ornaty dla księży. Cały Jakub Stępień – nie tyle, w tym przypadku, w projektowaniu wyglądu rzeczy ile w twórczym przygotowaniu procesu powstawania czapek, które dają określony efekt ideowy i wizualny kolekcji.

3. Rasbass z 2005-2010 roku

Kolekcję stanowią logotypy, nalepki, nadruki, ikony i plakaty. Kolekcja jest efektem stałej współpracy z Rasbassem DJ-em, kolekcjonerem i nieoficjalnym ambasadorem Polski na Jamajce. Kolekcja tych projektów pozornie nie trzyma się żadnych zasad, ale po chwili refleksji widzimy, że ikonografia, klimat barwny, dobór liternictwa a zwłaszcza metoda powstawania tych projektów to królestwo reggae.

Praca doktorska

Przedstawiona do recenzji praca doktorska pod tytułem „Kompleksowe opracowanie graficzne produktów sportowych. Kolekcja siedmiu deskorolek wraz z wszelkimi, niezbędnymi drukami reklamowymi” jest dziełem plastycznym, na które składa się projekt graficzny siedmiu deskorolek pod wspólnym tytułem „Siedem grzechów głównych”. Projektowi deskorolek towarzyszy siedem przykładów projektów druków promujących kolekcję. Projektom graficznym desek i druków towarzyszy opis. Z autoreferatu i opisu pracy doktorskiej dowiadujemy się, że wybór tematu pracy jest związanym z osobistymi preferencjami i upodobaniami autora. Kandydat przedstawia się jako człowiek, który jeździł na deskorolce, tworzył środowisko i identyfikował się z podobnymi sobie fanami skateboardingu. Wiemy, że współpracował z Pogo – czołowym producentem deskorolek i wydawcą pisma Dizaster, które graficznie do dziś opracowuje. Wiemy, że kandydat miał indywidualną wystawę deskorolek, zatytułowaną „Design or Die!” w Instytucie Designu w Kielcach. Jest naturalne, że doktorant wybrał taki właśnie temat. W części opisowej Jakub Stępień przedstawia genezę, podstawowe terminy i rozwój skateboardingu. Dowiadujemy się, że w 2020 roku na Igrzyskach w Tokio skateboarding będzie oficjalną dyscypliną olimpijską. Doktorant przedstawia wizerunek środowiska deskorolkarzy, wymienia zespoły muzyczne, które utrwalały nonkonformistyczny obraz tej subkultury. Opisuje infrastrukturę deskorolkową, przedstawiając architekturę powstających skateparków, w których wykonuje się triki czy ewolucje (tzw. grindy). Opisuje kalifornijską genezę sportu i związanego z nim stylu życia. Przedstawia Franka Nasworth`ego, którego wynalazek poliuretanowych kółek pobudził rozwój tego sportu. Przypomniał Peggy Oki, jedyną dziewczynę w pionierskim składzie sakteboardzistów. Opisał wpływy suszy w

Kalifornii w 1976 roku na wypuszczanie wody w basenach, które stawały się miejscem do uprawiania tej dyscypliny. Przypomniat Alana Gelfanda, który jako pierwszy wprowadził trik, polegający na podskoku skejtera i oderwaniu się deskorolki od podłoża. Z tekstu dowiadujemy się jak tworzyło się antyestablishmentowe środowisko, pragnące kreować odrębny etos i własną estetykę. Kandydat opisał jak ruch ten przeniósł się do Europy i Polski. Przedstawił swoje powody, dla których zajmuje się tą dziedziną.

Projekt desek „Siedem grzechów głównych”:

1. Pycha/Pride - motywem graficznym deski jest wyraz PRIDE napisany majuskułowym, ozdobnym, bezszeryfowym pismem, którego litery same się pyszną swoim ornamentem i błyskami odbitego światła. Dzięki ciemnemu tłu i dyskretnymi, zmultiplikowanymi konturami liter całość stanowi rodzaj eleganckiej pułapki na potencjalnego grze
2. Chciwość/Greed - motywem graficznym jest wyraz GREED napisany krojem używanym na banknotach dolarowych. Słowo greed uzupełnione jest zdaniem „in greed we trust” napisane znacznie mniejszym stopniem pisma. Napis przesłaniają dłonie chciwców narysowane również w banknotowym stylu.
3. Zazdrość/Envy - wyraz ENVY czytamy dzięki kompozycji zbudowanej z różnej wielkości graficznych oczu, w których źrenicach odbijają się błyskawice zazdrości. Niektóre pola kompozycji nie są wypełnione oczami dzięki temu litery wyrazu envy dają się rozpoznać i odczytać.
4. Gniew/Wrath - wyraz WRATH jest kaligramem gdzie litera „W” jest trójzębem, litera „R” zbudowana jest z połamanych kości, litera „A” jest pięcioramienną, czerwoną gwiazdą z żółtym konturem, litera „T” jest atomowym grzybem a litera „H” zbudowana jest z dwóch rakiet. Całość napisana jest na panterkowym, kamuflującym tle.
5. Nieczystość/LUST – siatkowa pończocha z napisem LUST złożonym jednoelementowym groteskiem, prosto z katalogu „liter nieoswojonych” - akcent stanowi anatomiczny symbol w środku litery „U”.
6. Nieumiarkowanie w jedzeniu i picciu/Gluttony – ociekający nieumiarkowaniem wyraz GLUTTONY smakowicie wypełnia całość kompozycji.
7. Lenistwo/Sloth – wyraz SLOTH to zbiór przedmiotów, atrybutów lenia, hedonisty i snoba, układający się w napis.

W opisie wszystkich desek występują hashtagowe spisy słów kojarzących się z danym grzechem, na przykład „nieczystość” występuje w towarzystwie słów: pink, fetysz, kabaretki, prostytutki, porno, hifedinition, zmysły.

Druki promocyjne wykorzystują motywy zastosowane na deskach, których tłem jest olbrzymi graficzny znak *octothorp*, inaczej *hashtag*, albo znak numeru lub po prostu krzyżyk #. Grzechom towarzyszą listy wyrazów kojarzących się oraz nazwa łacińska grzechu z powiększoną pierwszą literą.

Dydaktyka

Jakub Stępień jest utalentowanym, samodzielny, odważny, uznanym projektantem i artystą. Jest też doświadczonym pedagogiem. Swoje doświadczenia w nauczaniu rozpoczął, będąc studentem. Kontynuuje je w wymiarze pełnoetatowym do dzisiaj z małą przerwą, kiedy macierzysta Uczelnia zaoferowała mu godziny zlecone. Jakub Stępień deklaruje: „Swoją przyszłość wiąże z działalnością dydaktyczną, organizacyjną i naukową. Chciałbym rozwijać pracę ze studentami, prowadzić pracownię, realizować projekty badawcze w oparciu o całą infrastrukturę naszego Wydziału. Uważam, że największym kapitałem jest nasza wiedza oraz możliwości technologiczne w zakresie wszelkich technik graficznych, które posiada nasza akademia. Wiedza, tradycja, doświadczenie, projektowanie, przyszłość – Tu i teraz.”

Podsumowanie

Jakub Stępień jest utalentowanym, dobrze wykształconym twórcą. Ambitnym i pracowitym człowiekiem. Świadomym swojej roli w społeczeństwie obywatelem. Oddanym, rozumiejącym swoją rolę nauczycielem. Dzięki tej recenzji miałem okazję poznać wiele danych z życia kandydata i poznać, nowe dla mnie, artefakty będące wynikiem jego twórczości. Sylwetka doktoranta rysuje się bardzo klarownie. Jest mocno związany z Łodzią, osiągnięciami i tradycjami swojej Uczelni oraz jej profesorów. Jeżeli się wie jak mocno był związany z pracownią sitodruku łódzkiej ASP to łatwiej zrozumieć jego projektowe związki z producentami deskorolek i późniejsze zaangażowanie w proces produkcyjny projektowanych przez niego druków. Jeżeli się wie, że studiował na Wydziale Tkaniny i Ubioru łatwiej zrozumieć jego projektową współpracę z wieloma firmami z branży odzieżowej. Jeżeli wiemy, że promotorem jego dyplomowego aneksu w dziedzinie plakatu był prof. Bogusław Balicki – mistrz i legenda łódzkiej szkoły projektowania łatwiej było mi zrozumieć jego związki z Muzeum Sztuki w Łodzi, jego realizację rampy neoplastycznej. Jeżeli wiemy, że jego obecnym szefem jest prof. Sławomir Iwański, kontynuator wszystkich, chlubnych tradycji łódzkiej Akademii łatwiej jest zrozumieć postawę Jakuba Stępnia. Żyje on i tworzy w dwóch światach – świecie sztuki i kultury popularnej oraz sztuki i kultury wysokiej. Swoją twórczą postawą wzbogaca te dwa obszary, czerpiąc z nich bardzo odważnie inspiracje. Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego, Muzeum Sztuki w Łodzi z jednej strony, skateboarding i fascynacja popularną sztuką ulicy z drugiej to dwa potężne filary, na których Jakub Stępień buduje swoją sztukę, robiąc to bezkompromisowo, konsekwentnie i z ogromną siłą. Sztuki Jakuba Stępnia można nie lubić i z jej autorem się nie zgadzać ale nie można wobec niego i jego działań przejść obojętnie.

Konkluzja recenzji

Po gruntownym zapoznaniu się z dorobkiem projektowym, artystycznym, dydaktycznym i organizacyjnym oraz przedstawioną rozprawą doktorską z całym przekonaniem stwierdzam, że dokonania doktoranta reprezentują – w mojej ocenie – bardzo wysoki poziom projektowy i artystyczny. Ponadto w pełni wyczerpują wymagania ustawowe, określone w Art.13. ust.1 Ustawy o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku. (Dz. Ustaw nr 65 poz.595 z póź. zm.).

Gorąco popieram starania kandydata i niniejszym składam wniosek do Wysokiej Rady Wydziału Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi o przyznanie panu mgr. Jakubowi Stępniewi stopnia doktora sztuki w dziedzinie: sztuki plastyczne, dyscyplinie: sztuki piękne.

Władysław Pluta

Kraków, 19.06.2017 r.

